Seat No. : ______________

MP-114

March-2019

B.R.S., Sem.-IV

Core-10 : Agronomy (Main Subject)
(પોષકતત્વો અને પાક ઉત્પાદન વ્યવસ્થા)

Time : 2:30 Hours] **[Max. Marks : 50**

1. (A) નાઈટ્રોજન તત્ત્વના છોડમાં કાર્યો અને ઉણપની અસરો વિશે વિગતે જણાવો. **10**

અથવા

કંપોસ્ટ ખાતર બનાવવાની નેડેપ કંપોસ્ટ પદ્ધતિ વિશે સમજ આપો.

(B) ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **3**

(i) છોડ માટે આવશ્યક ગૌણ પોષકતત્વોનાં નામ લખો.

(ii) કંપોસ્ટ ખાતર એટલે શું ?

(iii) લીલા પડવાશ માટે અનુકૂળ પાકોનાં નામ લખો.

(iv) નાઈટ્રોજનનું સ્થિરીકરણ કરતા જીવાણુઓ જણાવો.

(v) સંકલિત ખાતર વ્યવસ્થાપનની વ્યાખ્યા લખો.

2. (A) લીલા પડવાશના લાભા-લાભ જણાવી, લીલા-પડવાશ માટે અનુકૂળ પાકનાં લક્ષણો જણાવો. **10**

અથવા

જૈવિક ખાતરના પ્રકારો જણાવી, જૈવિક ખાતરના લાભ તથા મર્યાદાઓ જણાવો.

(B) ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **3**

(i) નાઈટ્રોજનયુક્ત રાસાયણિક ખાતરો હપ્તે-હપ્તે આપવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે. – કારણ આપો.

(ii) છાણીયા ખાતરની કોઈપણ બે મર્યાદાઓ લખો.

(iii) ખાદ્ય ખોળ અને અખાદ્ય ખોળ વચ્ચેનો તફાવત લખો.

(iv) વર્મીવોશ એટલે શું ?

(v) ટકાઉ ખેતીની વ્યાખ્યા લખો.

3. (A) ટકાઉ ખેતની વિગતે સમજ આપી, ટકાઉ ખેતીને અસર કરતાં પરિબળોની ચર્ચા કરો. **10**

અથવા

ફોસ્ફરસયુક્ત ખાતરો આપવાની પદ્ધતિઓની વિગતે ચર્ચા કરો.

(B) ગમે તે બે પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **2**

(i) છોડ માટે આવશ્યક કોઈપણ ચાર અલ્પ તત્ત્વોનાં નામ લખો.

(ii) ઉત્તમ છાણીયાં ખાતરનાં કોઈપણ બે લક્ષણો જણાવો.

(iii) અઝોલાની ઉપયોગિતા જણાવો.

(iv) સંકલિત ખાતર વ્યવસ્થાના કોઈપણ બે હેતુઓ લખો.

4. (A) છાણીયું ખાતર સડવાની ક્રિયાને અસર કરતાં પરિબળોની વિગતે સમજ આપો. **10**

અથવા

વર્મી કંપોસ્ટ બનાવવાની પદ્ધતિઓની વિગતે ચર્ચા કરો.

(B) ગમે તે બે પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **2**

(i) લોહતત્ત્વયુક્ત રાસાયણિક ખાતરનું નામ લખો.

(ii) લીલા પડવાશ માટેના પાકને ફૂલ અવસ્થાએ જમીનમાં દાટી દેવામાં આવે છે. – કારણ આપો.

(iii) ખોળ કોને કહેવાય ?

(iv) રાસાયણિક ખાતરોની કોઈપણ બે આડ અસરો જણાવો.

Seat No. : _______________

MP-114

March-2019

B.R.S., Sem.-IV (R.F.M.)

Core-10 : Animal Husbandry & Dairy Science (Main Subject)

(પશુ સંવર્ધન અને પશુ વ્યવસ્થા)

Animal Breeding & Animal Management

Time : 2:30 Hours] **[Max. Marks : 50**

સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(2) જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

1. (A) સંકર સંવર્ધન એટલે શું ? તે સમજાવી સંકર ગાયના ફાયદા તથા મર્યાદાઓની વિગતે ચર્ચા કરો. **10**

અથવા

પશુસંવર્ધન એટલે શું ? તે જણાવી, પશુસંવર્ધનના વિવિધ પ્રકારો / રીતોનો ઉલ્લેખ કરી, "આપણા દેશની પશુ ઓલાદો સુધારવા માટે પદક્રમ સંકરણ વધુ અનુકૂળ છે." સમજાવો.

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણની ટૂંકમાં સમજ આપો : **3**

(1) ઈનબ્રીડીંગ

(2) ભિન્ન સંકરણ

(3) સંકરજોશ

(4) ભ્રૂણ પ્રત્યારોપણ (E.T.)

(5) વસુકાવવું

2. (A) ગાય-ભેંસના જનનતંત્રની નામ નિર્દેશનવાળી આકૃતિ દોરી, તેના વિવિધ ભાગો-અવયવોની રચના અને કાર્યો વિગતે લખો. **10**

અથવા

પશુનું વેતર ચક્ર (પાળી ચક્ર) એટલે શું ? તે સમજાવી ગરમીમાં આવેલ વોડકીના બાહ્ય અને આંતરિક લક્ષણો જણાવી તેને ક્યારે બીજદાન કરશો.

(B) કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો. **3**

(1) નરના પ્રજનનતંત્રના અવયવોના નામ જણાવો.

(2) કયા હોર્મોન્સના કારણે ગાય-ભેંસ ગરમીમાં આવે છે ?

(3) ફલિનીકરણની ક્રિયા કઈ જગ્યાએ કયા અવયવમાં થાય છે ?

(4) ગાય-ભેંસની ઋતુચક્રની લંબાઈ કેટલા દિવસની હોય છે ?

(5) માદા પ્રજનનતંત્રની મુખ્ય જનનગ્રંથિનું નામ આપો.

3. (A) કૃત્રિમ બીજદાન એટલે શું ? તે જણાવી, કૃત્રિમ બીજદાનથી થતા લાભોની ચર્ચા કરી તેની મર્યાદાઓ જણાવો. **10**

અથવા

ગાભણ ગાયની માવજતનું મહત્વ સમજાવી, તાજી વિયાયેલ ગાયની માવજત તથા ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો જણાવો.

(B) ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ બે) **2**

(1) કૃત્રિમ બીજદાનની રીતો જણાવો.

(2) વાછરુને કઈ-કઈ રીતે ઉછેરી શકાય ?

(3) થોંઈંગ એટલે શું ?

(4) સંવર્ધન કેન્દ્રો સાંઢ-પાડા પાસેથી વીર્ય મેળવવા કઈ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરે છે ?

4. (A) ગૌશાળાની દૈનિક કામગીરીમાં શું-શું કરવાનું હોય છે ? દરેક બાબતો વિગતે સમજાવો. **10**

અથવા

ગૌશાળાના વિવિધ વિભાગો જણાવી, દોહનાલય, વાછરુ ઘર અને વિયાણ ઘર વિશે વિગતે ચર્ચા કરો.

(B) માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો. (કોઈપણ બે) **2**

(1) સુઘટિત કે સામાન્યલક્ષી ગૌશાળાના મકાનોના પ્રકાર જણાવો.

(2) દુઝણા પશુને દૈનિક કુલ કેટલા લિટર પાણી જોઈએ ?

(3) પશુને હાથલો કરવાથી થતા મુખ્ય બે ફાયદા જણાવો.

(4) તાજા જન્મેલા વાછરુને ખીરુ ક્યારે અને કેટલું આપશો ?

Seat No. : ______________

MP-114

March-2019

B.R.S., Sem.-IV

Core-10 : Extension Education (Main Subject)

(Community Development & Planning)

Time : 2:30 Hours] **[Max. Marks : 50**

1. (A) ભારતીય જ્ઞાતિ વ્યવસ્થાની ટૂંકી સમજ આપી, જ્ઞાતિ વ્યવસ્થાના લાભાલાભ વિગતે લખો. **10**

અથવા

ગ્રામીણ કુટુંબ વ્યવસ્થાના લક્ષણો મુદ્દાસર વિગતે લખો.

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ ત્રણની વ્યાખ્યા લખો : **3**

(i) નેતૃત્વ

(ii) વિસ્તરણ

(iii) આયોજન

(iv) મૂલ્યાંકન

(v) સમુદાય

2. (A) કાર્યક્રમ આયોજનનું મહત્વ ટૂંકમાં જણાવી, આયોજનના સિદ્ધાંતો વિગતે લખો. **10**

અથવા

કાર્યક્રમ આયોજનના પગથિયાં મુદ્દાસર વિગતે લખો.

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ ત્રણના ટૂંકમાં જવાબ લખો : **3**

(i) ગ્રામીણ જીવનની પરસ્પર વિરોધી બે વ્યાખ્યા લખો.

(ii) 'નેતા' ની બે વ્યાખ્યા લખો.

(iii) સામુદાયિક વિકાસ એટલે શું ? ટૂંકમાં સમજ આપો.

(iv) આયોજન ચક્રના મુખ્ય અંગોના નામ લખો.

(v) મનરેગા યોજનાના માત્ર ઉદ્દેશ લખો.

3. (A) વિસ્તરણ કાર્યમાં નેતાનું મહત્વ ટૂંકમાં જણાવી, નેતાના ગુણો વિગતે લખો. **10**

અથવા

નેતાએ કરવા જેવા અને આવશ્યક કાર્યો વિગતે લખો.

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ બેના ટૂંકમાં જવાબ લખો : **2**

(i) શ્રી બાબુભાઈ અવરાણીના બે પુસ્તકોના નામ લખો.

(ii) કુવારા પિયર પદ્ધતિની ટૂંકમાં સમજ આપો.

(iii) ગ્રામીણ વ્યવસ્થાના પ્રકાર લખો.

(iv) સંકલિત બાળ વિકાસ યોજના (ICDS) ના ઉદ્દેશો જણાવો.

4. (A) સામુદાયિક વિકાસ પ્રક્રિયાઓની યાદી કરી આપ-લે ના મૂળતત્ત્વો વિગતે લખો. **10**

અથવા

જળસ્રાવ વિસ્તાર વિકાસ કાર્યક્રમ (વૉટરશેડ કાર્યક્રમ)ની માહિતી વિગતે લખો.

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ બેના જવાબ લખો : **2**

(i) ગ્રામીણ કુટુંબના પ્રકાર જણાવો.

(ii) યુવક મંડળની પ્રવૃત્તિઓના નામ લખો.

(iii) ટપક સિંચાઈ પદ્ધતિ એટલે શું ? ટૂંકમાં લખો.

(iv) મનરેગા યોજનાનો લાભ કોને-કોને મળી શકે તે જણાવો.

Seat No. : _______________

MP-114

March-2019

B.R.S., Sem.-IV (R.H.S.M. & H)

Core-10 : Child Behaviour

Time : 2:30 Hours] **[Max. Marks : 50**

સૂચના : બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

1. (A) બાળવર્તન વિશેનો મનોવૈજ્ઞાનિક ખ્યાલ આપો. **10**

અથવા

બાળ અભ્યાસની વિવિધ પદ્ધતિઓ જણાવી કોઈપણ પાંચ પદ્ધતિઓ વિગતવાર સમજાવો.

(B) કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **3**

(1) નિરીક્ષણ એટલે શું ?

(2) રોકથામ એટલે શું ?

(3) પ્રક્ષેપણ એટલે શું ?

(4) બાળ અપરાધ કોને કહેવાય ?

(5) સર્જનાત્મક પ્રવૃત્તિથી બાળકમાં કઈ શક્તિનો વિકાસ થાય છે ?

2. (A) બાળ અપરાધના કારણો વર્ણવો. **10**

અથવા

બાળ અપરાધના જુદા-જુદા મત વર્ણવો.

(B) કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **3**

(1) બાળકનો ભાષા વિકાસ શેનો ખ્યાલ આપે છે ?

(2) કથન એટલે શું ?

(3) અતડાપણું કોને કહેવાય ?

(4) અનૈતિક અપરાધી બાળક કોને કહેવાય ?

(5) સ્થાનાંતરણ એટલે શું ?

3. (A) બાળ અપરાધને સુધારવાના વિવિધ ઉપાયો વર્ણવો. **10**

અથવા

બાળકોમાં જોવા મળતી વ્યવહારાત્મક વિકૃતિઓ વર્ણવો.

(B) કોઈપણ બે પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **2**

(1) આર્થિક પ્રતિયોગિતા એટલે શું ?

(2) પ્રયોગ પદ્ધતિ એટલે શું ?

(3) બાળક ચોરી કરતાં અટકાવવા માટેનો કોઈપણ એક ઉપાય લખો.

(4) બાળક છેતરપિંડી શા માટે કરે છે ?

(5) બાળક કયા માસ દરમ્યાન પ્રથમ શબ્દ બોલે છે ?

4. (A) શાળાએ જતાં પહેલાંના બાળકોનો ભાષાવિકાસ પર અસર કરતાં પરિબળો વર્ણવો. **10**

અથવા

વકતૃત્વની ખામીઓ અને દૂર કરવાના ઉપાયો વર્ણવો.

(B) કોઈપણ બે પ્રશ્નોના જવાબ આપો. **2**

(1) સર્જનાત્મક પ્રવૃત્તિ એટલે શું ?

(2) રચનાત્મક પ્રવૃત્તિ એટલે શું ?

(3) બાળક એકાશ્રરી અવાજની શરૂઆત કયા સમયગાળા દરમ્યાન થાય છે ?

(4) જાતીય વર્તન સમસ્યા એટલે શું ?

(5) બાળવર્તન કોને કહેવાય ?

___